

Příběhy bezpráví

Z MÍSTA, KDE ŽIJEME 2022 | STEJNÉ PŘÍBĚHY, JINÁ JMÉNA
PROJEKT PODPOŘILI:

JSNS.CZ

PŘÍBĚHY BEZPRÁVÍ

Norway
grants

JSNS – Vzdělávání o lidských právech prostřednictvím audiovizuálních materiálů,
číslo projektu: LP-HRMGSA-046.

projekt organizace Člověk v tísni
a studentů sekundy CMG

10. prosinec
Den lidských práv

Víš, kde ve světě
stále vládnou
totalitní
a autoritářské
režimy?

Příklady států považovaných za autoritářské [editovat | editovat zdroj]

- [Ázerbájdžán](#) – mívá autoritářské tendence, od 2003^[6]
- [Bahrajn](#) – islámská monarchie, od 1743
- [Bělorusko](#) – Lukašenkův sám sebou popsany autoritářský systém, od 1991^[7]
- [Čínská lidová republika](#) – komunistický autoritářský stát, od 1949^[8]
- [Egypt](#) – autoritářský režim pod Husní Mubárakem a poté Abd as-Sísím, od 1981^[9]
- [Írán](#) – kombinuje sklon k totalitarismu s omezeným pluralismem, od 1981^[10]
- [Jordánsko](#) – od 1946^[11]
- [Kazachstán](#) – od 1991
- [Kambodža](#) – pod Rudými Khmery a Hun Sen, od 1985^[12]
- [Kamerun](#) – od 1982
- [Kuba](#) – komunistický totalitní stát, od 1959
- [Laos](#) – od 1975
- [Maroko](#) – od 1957^[11]
- [Rusko](#) – od 1999^[13] mívá autoritářské tendence, od roku 2008 již totalitní režim
- [Saúdská Arábie](#) – islámská totalitní monarchie (*absolutní monarchie*), od 1932
- [Severní Korea](#) – komunistický totalitní stát, od 1948
- [Singapur](#) – bývá někdy považován za autoritářský, od 1965^[14]
- [Spojené arabské emiráty](#) – islámská autoritářská monarchie, od 1972^[15]
- [Súdán](#) – islámský totalitní stát od 1989
- [Sýrie](#) – od 1970
- [Thajsko](#) – po svržení vlády vojenskou juntou, od 2014
- [Turecko](#) – pluralistický autoritářský režim, od 2003^[16]
- [Turkmenistán](#) – od 1991
- [Uzbekistán](#) – od 1989
- [Venezuela](#) – od 1999
- [Vietnam](#) – komunistický autoritářský stát, od 1976
- [Zimbabwe](#) – od 1980

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Autoritarismus>

Co je cílem našeho projektu?

Studenti sekundy ve svém okolí hledali pamětníky, jejichž život poznamenalo komunistické bezprávi, a naslouchali jejich vyprávěním. Jeden pohnutý příběh z totalitní minulosti v našem regionu pak studenti zpracovali písemně.

Bezprávi se ale děje i dnes, stále existují země, kde panují totalitní režimy. Proto ve spolupráci s organizací Člověk v tísni připojujeme i příběh současníka, který je právě teď kvůli svým odlišným politickým názorům ve své zemi perzekuován.

Seznamte se s příběhem Josefa Jančíka z Otinovsi a běloruského politického vězně Eduarda Babaryka. Oba mají jedno společné - v mládí zažili (nebo zažívají) bezprávi kvůli politickým názorům svých rodičů.

Eduard Babaryka (*1990)

politický vězeň v Bělorusku

Proč je Eduard vězněn?

Od 18.6.2020 sedí Eduard v běloruské vazební věznici KGB.

Oficiální verze tvrdí, že je stíhán pro daňové úniky v bance Belgazprombank. V té však nikdy nepracoval. Zatčen byl i se svým otcem. Bylo to tentýž den, kdy chtěl odevzdat Ústřední volební komisi podpisy na podporu nového prezidentského kandidáta, svého otce Viktara Babaryka. To už ale nestihl.

Eduard je už více než 2 roky vyšetřován. Později byl obviněn i z výtržnictví a podněcování k nenávisti. Odsouzen stále nebyl, v r. 2022 mu byla pouze prodloužena vazba.

Skutečný důvod, proč je Eduard stál ve vězení, je to, že je synem svého otce. Totalitní režim v Bělorusku se mstí nejen politickým odpůrcům, ale i jejich nejbližším.

Věznění či jiné omezování lidských práv potomků politických odpůrců je jedním z mnoha způsobů, jak přinutit jejich rodiče ke spolupráci s režimem. Viktor Babaryka se však ani přes nátlak k ničemu nezákonnému nepřiznal. Jeho syn tak doufá, že jim oběma přinese osvobození změna politické situace v Bělorusku.

Podle informací pracovníků organizace Člověk v tísni velká část obyvatel Běloruska nesouhlasí s Lukašenkovým diktátorským režimem a požaduje svobodné volby. Dočkají se?

Eduard Babaryka zblízka

Eduard se narodil 30. ledna 1990. Vystudoval ekonomii na univerzitě. Rád sportoval, jezdil na koni, četl. Spolu se svým otcem vedli filantropické projekty, založili největší dobročinný fond v Bělorusku pro děti. Organizovali divadelní festivaly, umělecké výstavy a další kulturní projekty. Sám Eduard založil v Bělorusku první crowdfundingovou platformu Ulej, která pomáhala financovat různé kulturní projekty. Mohla se třeba nastudovat nová hra, vydávaly se knihy, financovaly se výstavy.

Pak se Eduard rozhodl, že pomůže otci a stal se šéfem jeho předvolebního štábu. Nemyslel si, že by kvůli otcově kandidatuře na prezidenta mohl být zatčen, protože z hlediska zákona byl naprosto čistý, vůbec nefiguroval ve firmách, které vystupují ve vyšetřování. K možnosti, že by ho mohli zatknout, řekl: „Pokud mě zadrží, bude to vrchol cynismu.“ Brzy na to byl zadržen.

Aby jeho přítelkyně Eduarda Alexandara Zverevová neskončila také v cele, odstěhovala se do sousední Litvy, kde pomáhá v rámci fondu BYSOL (bysol.org) obětem politických represí v Bělorusku.

Napiš Eduardovi do vězení

Pobyt ve vazební věznici je pro politického vězně náročný nejen fyzicky, ale především psychicky. Nejvíc takovému člověku pomůže vědomí, že na něj myslíme, že o jeho nespravedlivém věznění svět ví a jeho osud nebude zapomenut. Vězeň má pak větší odhodlání své starosti unést a neztrácí naději v osvobození.

Přestože v Bělorusku dochází k vážnému porušování lidských práv, část dopisů se k obviněným do vězení přece jen dostane. Dopis může být cenzurován, popř. může být zabaven i celý. Pohlednice jen s krátkým textem má větší šanci, že bude Eduardovi předána.

Můžeš přes internet poslat elektronickou zprávu, kterou pak dobrovolníci v Bělorusku ručně přepíší na pohlednici.

(<https://prisoners.spring96.org/en/person/eduard-babaryka>)

Anebo napiš pohled přímo z České republiky na adresu:

Eduard Babaryka
Pre-trial detention center No. 1.
vulica Valadarskaha 2
220030 Minsk
BELARUS

Eduardův otec

Podle Amnesty International je Viktor Babaryk politický vězeň odsouzený ve vykonstruovaném procesu. Jeho hlavním prohřeškem byl fakt, že chtěl kandidovat na prezidenta proti diktátorovi Lukašenkovi. V r. 2021 byl odsouzen na 14 let odnětí svobody. Jeho syn Eduard na rozsudek stále čeká.

Prezidentské volby v Bělorusku v r. 2020

Viktar Babaryk měl podle nezávislých průzkumů v r. 2020 velké šance prezidentské volby vyhrát. Prezident Alexandr Lukašenko, jenž vládne v Bělorusku od r. 1994, proto zasáhl a svého rivala se zbavil ještě před začátkem voleb.

Kromě Viktara Babaryka byli těsně před prezidentskými volbami zatčeni i další Lukašenkovi političtí odpůrci. Za výtržnictví byl zadržen vlivný youtuber Cichanouski, jehož kanál měl velkou sledovanost. Jeho manželka Svjatlana ho po zatčení rychle nahradila, začala spolupracovat s volebním štábem V. Babaryka a stala se hlavní opoziční kandidátkou.

Svjatlana Cichanouská

Alexandr Lukašenko

Výsledky voleb v Bělorusku v r. 2020

Prezidentské volby se konaly 9. srpna 2020. Podle Ústřední volební komise získal Lukašenko 80 % hlasů. Výsledek voleb ale neodpovídal nezávislým průzkumům provedeným jak v Bělorusku, tak v zahraničí, ani tomu, co oznámily některé místní volební komise. Podle těchto údajů Cichanouská dosáhla mnohem lepšího výsledku než Lukašenko. Při několikadenních masových protestech lidí, kteří nesouhlasí s vítězstvím Lukašenka, bylo zatčeno okolo 6000 Bělorusů.

Státy Evropské unie, USA a další země prohlásily volby za zmanipulované. Naopak gratulace Lukašenkovi poslal prezident Ruska Alexandr Putin a čínský prezident.

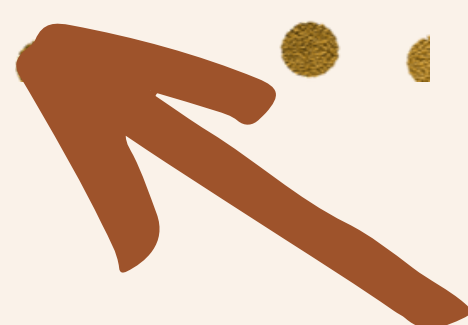

Protivládní demonstrace v Minsku 16.8.2020

Josef Jančík (*1940)

pamětník komunistického bezpráví

Josef

Jančík

Pan Jančík se narodil 9.7. 1940 v Otinovsi, v malé vesnici ležící v Drahanské vrchovině. Tatínek byl otinovský rodák, maminka se na hospodářství přivdala. Byla na rozdíl od tatínka průbojnější, a tak na úřadech vše vyřizovala ona.

Po válce jeho rodiče hospodařili na vlastních polích a starali se o pět dětí. Jenže pak přišel rok 1948, kdy se Československo stalo totalitní zemí. Komunistický režim začal na soukromé zemědělce vyvíjet nátlak, aby své polnosti odevzdali do družstva. Kdo odmítl, musel nést následky.

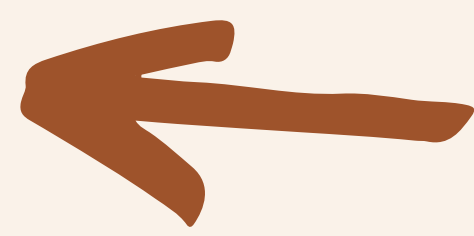
Tehdy osmiletý Pepík ještě netušil, co jeho rodinu všechno čeká.

Jak si došlápnout na sedláka?

Jednou z komunistických metod byla nucená výměna polí soukromých zemědělců. Pan Jančík vzpomíná, jak se s rodiči na svých polích nadřeli, aby z kamenité a zaplevelené půdy vytvořili úrodné pole, jak krumpáčem vykopávali pýr. Jakmile pole dostatečně zkultivovali, bylo jim družstvem zabaveno a místo něj dostali jiný úhor.

Potřetí jim byl pozemek odebrán těsně před sklizní. Na poli byly brambory, oves a jetelina, JZD ale nechalo úrodu ladem. Když už začínalo sněžit, posekli Jančíkovi jetelinu a zavezli ji k obecnímu výboru, aby nepřišla nazmar. Vděku se však nedočkali. Za vstup na družstevní pozemek měla být rodina exemplárně potrestána. Pan Jančík na tuto událost vzpomíná se silnými emocemi: „Místní předseda KSČ říkal, že Jančíkovou zavřeme pro výstrahu celé dědiny. Asi tak to je, ještě teď bych u toho brečel. Přijel tatraplán, sebrali matku.“

Marie

Jančíková

Výslech a hrozba vězení

Paní Marie Jančíková byla odvezena na výslech do Prostějova. Tehdy ji před vězením zachránilo to, že měla doma malé děti, o které se musela postarat, nejmladší syn byl v té době čtyřletý.

Téhož roku byl z domova násilně odveden František Jančík, strýc Josefa Jančíka. František byl držen ve sklepě plumlovského zámku a přesvědčován, aby souhlasil se vstupem do družstva. Po týdnu násilného věznění, podepsal vstup do JZD.

Rodiče našeho pamětníka však žili podle tradice „Dědictví otců zachovej nám Pane.“ Ve vesnici byli poslední, kdo nevstoupil do družstva. Hospodařili na svém, jak to šlo. Měli pole, dvě krávy, slepice a prasata. Život jim nejvíce komplikoval tzv. kontingent.

Povinné dodávky KONTINGENT

Tzv. kontingent byly povinné dodávky zemědělských produktů státu. Vysoké kvóty pro povinné dodávky a nízké výkupní ceny komodit byly noční můrou soukromých zemědělců. Kdo nesplnil dodávky, mohl skončit ve vězení.

Pan Jančík vzpomíná: „Museli jsme odevzdávat i vajíčka. Dodávky se zvyšovaly, aby bylo nemožné je splnit. Rodina nás podporovala, v noci nám nosili vajíčka. Když komunisti viděli, že vajíčka dodáváme, zase dodávky zvedli. Jednou jsme museli dát i celou jalovici. Maminka doufala, že za ni budou aspoň nějaké peníze pro tři dcery na výbavu. Matka přišla s brekem, že nedostala nic, protože nejsou v KSČ.“

Hladem ale rodina netrpěla. Naučili se vyjít z toho, co vyprodukovali. Měli vlastní brambory a mrkev, z nich maminka pěti dětem vařila husté zasmažené polévky, bramboračky, mléčné polévky. Z mléka doma vyráběli máslo. Děti se střídaly u máselnice, každý musel chvíli stloukat. Obilí vozili do mlýna v Soběsukách, takže měli i vlastní mouku. „Matka udělala chleba a na trakaři jsem ho vozil do pekárny. Tam na něho udělali značky. Měli jsme vždy dva velké pecny, které jsme skladovali v plátýnku. To byl výborný chleba, dlouho vydržel. Maminka pekla i výborné buchty. Až jsem byl na učilišti, poprvé jsem ochutnal salám. U nás doma se jedly jitrnice a jelita.“

Nebudeš
ani
zedníkem!

Rodina Jančíkova byla v 50. letech poslední rodinou v Otínovsi, která ještě neodevzdala svá pole do JZD. Pro jejich děti končící povinnou základní docházku to znamenalo velké potíže při hledání uplatnění.

Pan Josef Jančík vypráví: „Já jsem chtěl jít na zedníka. Bylo mi řečeno na odboru školství - Přesvědč rodiče, ať jdou do družstva nebo do KSČ, pak můžeš dělat zedníka. Došel jsem domů a říkal jsem, jak jsem dopadl. Že žádný zedník nebudu.“

Po základní škole byl Josef Jančík dva roky zaměstnán v lesnictví - sázel stromky, zpracovával dřevo.

Šanci něčím se vyučit ale nakonec dostal. Musel se ale odstěhovat z domu a začít pracovat jako horník.

Horníkem

V 50. letech byl nábor do hornictví, a tak se pan Jančík vydal do Ostravy na hornické učiliště, aby měl aspoň nějaké vzdělání.

Když rubal v OKD Petřkovice antracit, byl v šachtě zavalen a utrpěl těžké poranění páteře. Bylo mu pouhých 18 let.

Prožíval tehdy těžké časy. V nemocnici strávil dlouhou dobu, ležel v písku, aby se páteř nehýbala. Staraly se o něj řádové sestry, na ně moc rád vzpomíná, jak ho povzbuzovaly a dodávaly mu naději, že se z toho dostane: „Nic si z toho, Pepíku, nedělej, jednou budeš zdravý.“

Poté už na dole nedělal tak těžkou práci, pracoval půl roku na povrchu, následně komise rozhodla, že je opět schopen důlních prací. V Ostravě si našel i svou budoucí manželku. Ve 45 letech mu by přiznán invalidní důchod a vrátil se i se ženou do rodné Otinovsi.

VZÁCNÉ ŽIVOTNÍ JUBILEUM

Za příkladnou a obětavou práci převzala ve středu 26. září u příležitosti svých osmdesátin odznak Zasloužilý pracovník podniku Marie Jančíková.

Marie Jančíková se narodila 26. 9. 1904, žije v Plumlově, je maminkou pěti dětí. Od čtrnácti let pracovala jako služebná nebo vypomáhala při lesních sezónních pracích.

V našem podniku je soudružka Jančíková zaměstnána dvacet let, z toho šestnáct jako uklízečka závodu 13. Jak shodně potvrzují její spolupracovnice i vedení závodu, „svou“ dílnu udržuje v dokonalém pořádku, a ochotně v době absence vypomáhá i na jiných úsecích.

Děkujeme jubilantce za péči o příjemné pracovní prostředí nás všech. Připojujeme se k zástupu gratulantů a přejeme Marii Jančíkové, aby jí zdraví a životní elán sloužily jako dosud.

Soudružka uklízečka

V době, kdy pan Jančík pracoval v Ostravě a jeho otec už byl po smrti, řešila jeho ovdovělá matka, co dál. Aby získala běžné zaměstnání a měla klid od dlouholetých represí, na radu právníka darovala pole o rozloze 6 hektarů státu. Až poté mohla nastoupit jako uklízečka do Oděvního podniku Prostějov, kde pracovala celých 20 let.

V osmdesáti letech, kdy stále ještě pracovala v OP, dostala odznak „Zasloužilý pracovník podniku“ a k jejímu životnímu jubileu jí podnik poblahopřál i v novinovém článku, který byl publikován r. 1984. Není v něm ale není žádná zmínka o předchozím období, kdy pracovala na svém a odmítala vstoupit do družstva.

90. léta - restituce

Od roku 1991 se začal kolektivizovaný majetek vracet v restitucích. Rodina pana Jančíka však své pozemky zpět nedostala, nebyly totiž dány do JZD, ale darovány státu. Na to se bohužel restituční zákony nevztahovaly.

Historik Jan Synek nám tuto situaci vysvětlil takto: „Pokud jde o nezřídka opakovaný scénář darování pozemků státu, úzce souvisí se strategií přivést vzdorující či zdráhající se hospodáře k úpadku skrze nespílitelné předpisy dodávek. Nebylo divu, že v nastalé situaci mnozí nečekali na trestní perzekuci a s vědomím toho, že předepsané kvóty nemohou splnit nabídli své pozemky státu. Z pohledu polistopadových restitučních předpisů však darování (narozdíl od případů úředního odejmutí či vložení pozemků do JZD) nezakládalo restituční nárok. Teoreticky si lze představit individuální soudní dokazování toho, že onomu darování v krajní nouzi předcházel letitý nátlak a existenční problémy, ale v 90. letech na to naše soudy nebyly vůbec připraveny, scházely dobové dokumenty dokládající výše zmíněné i odborníci orientující se v kontextu násilného prosazování kolektivizace.

Pro širší kontext je však třeba dodat, že v rámci mezinárodního srovnání si ČR nestojí zas tak špatně. Například v Maďarsku k plošným restitucím vůbec nedošlo, v Polsku byl majetek vracen jen právníkům osobám (církvi a odborům), naopak v Německu se restituovalo s nejvyšším respektem k soukromému vlastnictví.

Narozeninová fotka paní Marie Jančkové. Podle číslice na dortu slaví 85 let, fotografie tedy bude z konce září 1989. Uprostřed v šátku maminka Marie Jančková, vlevo od ní náš pamětník Josef Jančík, vpravo od ní mladší bratr František Jančík, nahoře tři sestry Jančkové, další dva muži jsou švagři pana Jančíka a jejich děti.

pan Josef Jančík

23 ▶

CANVA STORES

Marie Jančková (maminka Josefa J.)

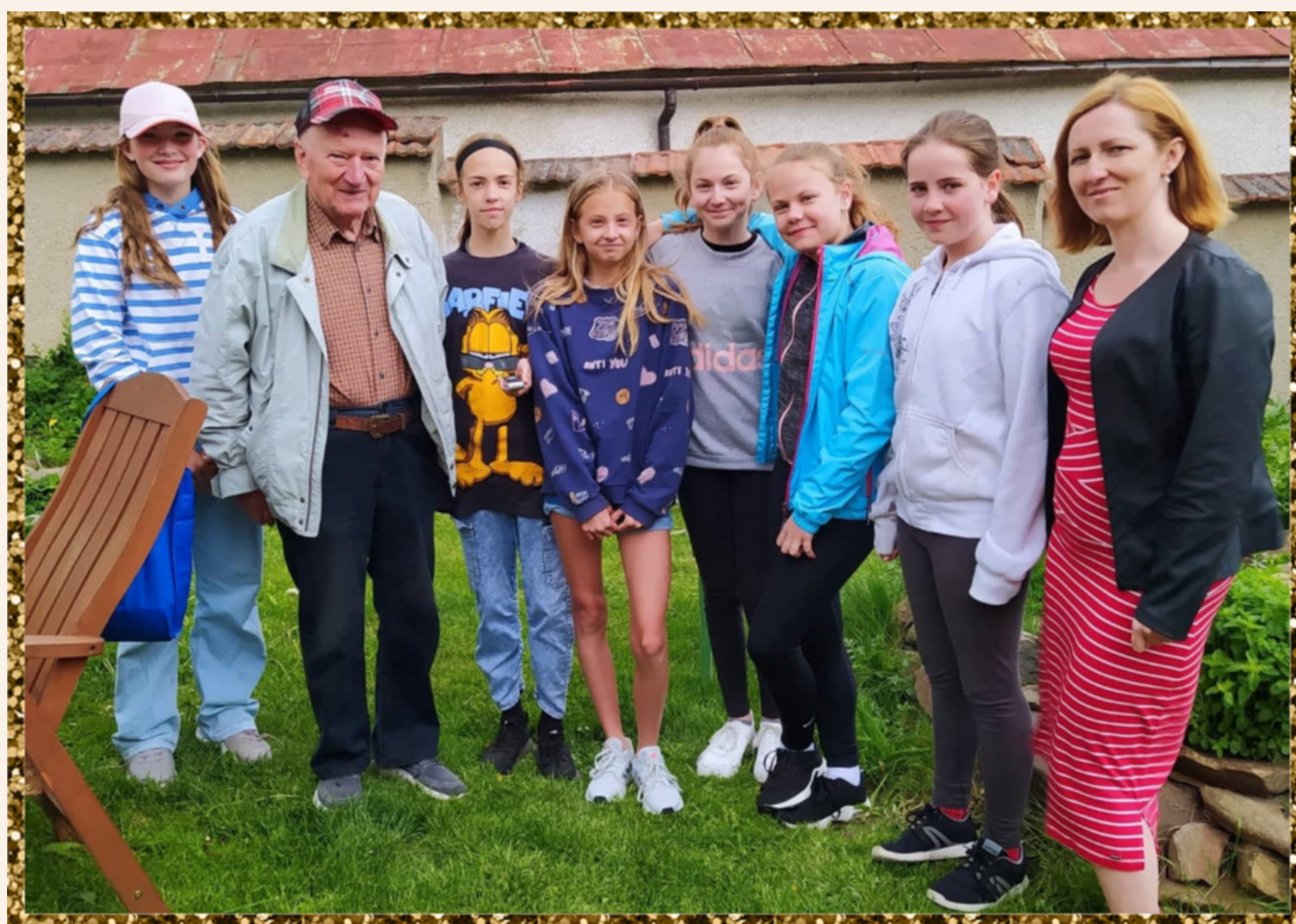
Současnost

Josef Jančík má 82 let a se svou manželkou, která už nežije, vychoval 2 děti. Éru po roce 1948 pan Jančík hodnotí s pochopením.

Díky životu v Ostravě a práci v dolech se seznámil s mnoha zajímavými lidmi, které by v rodné Otinovsi nepotkal. Ani zakládání JZD nevnímá černobíle. Myšlenka družstva podle něj sama o sobě špatná nebyla, špatné ale bylo násilí, kterým byli lidé nuceni do družstva vstoupit.

„No už je to pryč, taková byla doba. Matka vždycky říkala, že pomsta patří Pánu Bohu. Ne abys ses někdy mstil ty. Co zaseješ, to sklidiš. Miluj bližního svého jako sebe samého. Odpouštět - taková byla naše výchova.“

**To jsme my
na nahrávání
v Otinovsi.**

Dvoudenní setkání v Praze (25.-26.3.2022) v rámci festivalu Jeden svět

O nás:

Ahojte, jsme studenti z Cyrilometodějského gymnázia v Prostějově, ze třídy sekunda. Zapojili jsme se do projektu Příběhy bezpráví - Z místa, kde žijeme.

Díky dvoudennímu setkání, které uspořádala organizace Člověk v tísni, jsme se dozvěděli spoustu informací o orální historii, natáčení dokumentů, vytváření příběhu, ověřování informací v archívech a o práci Ústavu pro studium totalitních režimů.

Z MÍSTA, KDE ŽIJEME 2022 | STEJNÉ PŘÍBĚHY, JINÁ JMÉNA
PROJEKT PODPOŘILI:

JSNS.CZ

PŘÍBĚHY BEZPRÁVÍ

Norway
grants

JSNS – Vzdělávání o lidských právech prostřednictvím audiovizuálních materiálů,
číslo projektu: LP-HRMGSA-046.